

חברון מאז ולתמיד

גליון 41 | חשון תשע"ט | 51 שנים לחידוש ההתיישבות היהודית בחברון

לידידי חברון היקרים

«דבר המנכ"ל»

ידידינו היקרים, שלומות ואור!

אנו מודים לכם, חברינו-שותפינו הטובים, על תמיכתכם הרוחנית והגשמית - בלעדיה לא יכולנו לעמוד במשימה ההיסטורית של בניין העיר חברון עבור העם היהודי. למען האבות והאימהות, הבנים והבנות.

בעלון זה תוכלו לקבל הצצה לפעילות הענפה של הישוב היהודי בחברון ושל תושביו. תוכלו להתעדכן בפרוייקט הבנייה של "רובע חזקיהו - נחלת חב"ד", בפיתוח התיירות, להתמוגג איתנו מן הרבבות העולים לפקוד את עיר האבות ומן החידושים המשמעותיים אותם גילו חוקרים תושבי חברון בשדה המחקר ההיסטורי.

קניין מערת המכפלה היה זה שסלל את הדרך לקניין ארץ ישראל כולה. אברהם צופה פני עתיד, מתעקש לשלם מחיר מלא בכדי למנוע טענות אפשריות על זכותם של בניו בארץ. ומעשה אבות סימן לבנים- לאורך הדורות, נדרשו צאצאי אברהם לשלם מחיר גבוה, בכסף ובמסירות נפש כפשוטה, על הקשר לחברון ולארץ כולה.

שלכם,

אורי ד. קרון

מנכ"ל היישוב היהודי בחברון

אנחנו כאן בשבילכם, שמרו על קשר! המשימות רבות וכבדות, בואו והיו שותפים!

למידע ולעדכונים שוטפים חברון - מערת המכפלה | www.hebron.org.il

לתרומות וליצירת קשר: 02-9965333

עורך: נעם ארנון **מערכת:** אורי קרון, אשי הורביץ, ישי פלישר
עיצוב: תקוה דגן | יש שחר **תמונות:** מנדי הכטמן, אוריה הלר, עמיחי מעטוף, שלום לביא, חודי וייל, נעם ארנון, ציפי שליסל, ישי פלישר, אלימלך קרון
המאמרים באחריות המפרסמים בלבד

חברון מאז ולתמיד יוצא לאור ע"י היישוב היהודי בחברון

02-9965333 ת.ד. 105 קרית ארבע

חברון - מערת המכפלה | www.hebron.org.il

שיא של עשור במספר המבקרים בחברון!

כ-150,000 יהודים עלו בתקופת אלול-תשרי לחברון, למעלה מ-40,000 משתתפים בעצרת המרכזית בחג הסוכות

מנכ"ל היישוב אורי קרזן הודה בדבריו לכוחות הביטחון, לכל השותפים והמארגנים ולשר החינוך ח"כ נפתלי בנט. הוא שיגר תודה מיוחדת למשרד לשירותי דת ולמנכ"ל המשרד עו"ד עודד פלוס על הסיוע הרב. בדברי הסיכום מול קהל אלפים אמר - "...ליד הלולב יש עוד שלוש מינים ורק כאשר כולם ביחד, מקיימים את מצות לולב.

חברון היא נקודת החיבור: היא מחברת את כל סוגי היהודים יחד לעם אחד, מאוחד ושמח עם האבות והאמהות של כולם". דובר היישוב נעם ארנון אמר - "אנו היום באושפיזין של יעקב הטמון בחברון. כולנו בני יעקב, בני ישראל, וכולנו ברבבותינו באנו לומר לאבות ולאמהות שלנו - חזרנו הביתה, אנחנו שוב איתכם!".

בערי וובר, הקינדרלאך, אלישע בירנבאום ויוני אליאב.

האירוע אורגן ע"י האמרגנים המנוסים אשי הורוביץ ושיראל בלייכר. אנשי ציבור רבים שהגיעו למקום התפעלו והתרגשו: שר החקלאות ח"כ אורי אריאל הכהן בירך את הקהל בברכת כהנים. בנוסף הופיעו וברכו סגן שר הביטחון ח"כ הרב אלי בן דהן, חברי הכנסת יהודה גליק ונורית קורן. משאיות 'ספארי' מקושטות העלו תיירים ללא הפסקה לתל חברון, שפתח את שערו לממצאיו המרתקים. בין אתרי התל הופיעו שחקנים שהמחיזו פרקים מתולדות חברון. מרכז המבקרים "לגעת בנצח" בבית הדסה היה מלא מפה לפה, סוכת חב"ד העניקה עשרות אלפי כוסות קפה ועוגות ללא תשלום לכל דכפין.

שמחת החגים בחברון הפכה כבר מזמן למותג ידוע בעם ישראל בארץ ובחו"ל ובה, למרבה השמחה התופעה ממשיכה לגדול. התגברות העליה למערת המכפלה הורגשה כבר מחודש אלול, כאשר אלפים נהרו מידי יום וילילה לביקור ותפילה בקברי האבות. העליה המשיכה והתגברה בראש השנה, במעמדי הסליחות המרכזיים וביום הכיפורים והגיעה לשיאה בעצרת החג המרכזית בסוכות. גם אנשי חברון המנוסים הופתעו מכמות האוטובוסים והמכוניות שגדשו את הכבישים, בעיר ובדרכים המובילות.

רבבות יהודים הגיעו מכל רחבי הארץ ואפילו מחו"ל לשמוח ולרקוד עם זמרים חסידיים במגוון סגנונות, ביניהם - חיים ישראל, ליפא שמעלצער, אהרן חזאל,

עננו א-לוהי אברהם!

אלפים במעמד הסליחות המרכזי במערת המכפלה

מערת המכפלה נפתחה ליהודים בלבד כולל אולם יצחק, אלפי מתפללים ומבקרים הגיעו לאורך היום ביניהם האדמו"ר מקרלין בראשות כ-4,000 מחסידיו

בשעות הלילה התקיימה התוועדות עם רבה של צפת, הרב שמואל אליהו שליט"א בליווי כלי נגינה באולם יצחק, לאחר דברי התעוררות ומעמד הסליחות המרכזי.

במעמד השתתפו הרב הראשי לישראל הרב דוד לאו שליט"א, רבה של צפת הרב שמואל אליהו שליט"א, סגן שר הביטחון הרב אלי בן דהן, ראשי היישוב היהודי בחברון, אישי ציבור ואלפי מתפללים מכל רחבי הארץ.

אירוע מרגש בשעות הצהריים - דניאל ביבי, עובד ותיק במנהלת מערת המכפלה זכה להכניס את בנו בביתו של אברהם אבינו באולם יצחק. שמו בישראל אלקנה, מזל טוב ורוב נחת!

לקראת הערב הגיע כמדי שנה האדמו"ר מקרלין מלווה בכ-4,000 חסידים לתפילת ערבית וקריאת פרקי תהילים באולם יצחק, מחזה מדהים בכל קנה מידה.

כמדי שנה מדובר באחד מאירועי השיא במערת המכפלה: כבר מהשעה 4:00 לפנות בוקר נפתח המקום ליהודים בלבד כולל אולם יצחק.

לאורך היום מגיעים אלפי מבקרים ומתפללים מרחבי הארץ וגם מהעולם, בקבוצות מאורגנות או באופן עצמאי. מנייני תפילה וסליחות בכל הנוסחים מתקיימים לאורך כל שעות היום והלילה.

אלפים באולם יצחק בתפילת שחרית-ותיקין חגיגית עם הרב שמואל אליהו שליט"א בתפילה העוצמתית השתתפו כ-4,000 מתפללים מכל רחבי הארץ

זה מספר שנים נערכת במערת המכפלה תפילת שחרית-ותיקין מיוחדת בליווי כלי נגינה עם רבה של צפת, הרב שמואל אליהו שליט"א. התפילה החגיגית המתקיימת פעמיים בשנה, בחוה"מ פסח ובחוה"מ סוכות, הפכה לשם דבר ומושכת אליה אלפי מתפללים מכל רחבי הארץ. גם בפעם הזו התמלא אולם יצחק עד אפס מקום והנוכחים זכו לחוויה מרגשת ועוצמתית. להתראות שוב בחול המועד פסח!

הכי קרובות לאמא!

העניין כבר הפך למסורת זו כבר השנה הרביעית: רגע לפני יום הכיפורים, כנס תשובה ענק לנשים הכי קרוב שאפשר לאבות ולאימהות, למרגלות מערת המכפלה. בכנס שהופק בידי הישוב היהודי בחברון הופיעו הרבנית ימימה מזרחי, הרבנית שמרית אוחנה ועוד. הזמרות רוחמה בן יוסף ושרית חדד הרקידו את קהל האלפים. המקובל הרב יעקב עדס הגיע כמדי שנה וקיים מעמד סליחות במתחם סמוך, אשר הוקרן על המסכים בזמן אמת בפני קהל המשתתפות שזכו להיטען בעוצמות נדירות במקום הקדוש, המיוחד והמשמעותי הזה.

כ-10,000 נשים מכל רחבי הארץ בכנס התשובה המרכזי למרגלות מערת המכפלה

האירוע הכי שמח בשנה! הקפות שניות במערת המכפלה

גם השנה נערכו ההקפות השניות בהובלת הזמר החסידי מנדי ג'רופי ואלפי חסידי חב"ד מרחבי הארץ אקורד הסיום של תקופת החגים תשע"ט היה חגיגי ושמח במיוחד: אירוע הקפות שניות עוצמתי נערך במערת המכפלה בהשתתפות אלפי חסידי חב"ד מרחבי הארץ. בשיאו של האירוע נפתח גם אולם יצחק לטובת השמחה והריקודים מרקיעי השחקים. מי שהיה זכה!

לראשונה זה 20 שנה: הממשלה אישרה את בניית רובע חזקיהו - שכונת חב"ד בחברון!

בשנת תשכ"ז (1967). לאחר מלחמת ששת הימים נמצא הבניין עם שתי קומות בלבד. בשנת תשמ"ב (1982), לאחר רצח שישה יהודים ליד בית הדסה בידי מחבלים תושבי העיר, ולאחר נסיון פיגוע נוסף השיבה הממשלה את הבניין לידיים היהודים. בבניין התגוררו מספר משפחות יהודיות. מאוחר יותר, ישיבת שבי חברון בראשות הרב משה בלייכר (כיום ממלא את מקומו הרב חננאל אתרוג) שהחלה דרכה בבית הדסה, הועתקה לבית רומנו ומאז שם מקומה הקבוע.

בשנים תשנ"ו-תש"ס (2000 - 1996) בעת שנערכו שיפוצים בבניין, נתגלתה קומת המרתף שהייתה קבורה באדמה, וכן נוספו עוד 2 קומות.

מדרום לבית רומנו ישנו שטח ובו בסיס פלוגתי של צה"ל ושכונה בה מתגוררות מספר משפחות יהודיות בקרוואנים זמניים. כעת, לאחר אישור הממשלה אנו ניגשים בשנה טובה למימוש פרוייקט הבניה, לאחר שנות הקפאה ארוכות.

תודה גדולה לריבוננו של עולם, לראש ממשלת ישראל ולשרי הממשלה שאישרו בניה יהודית בחברון לראשונה זה 20 שנה. לראשי הישוב היהודי בחברון ולכל הפועלים לפני הקלעים ומאחוריהם בכדי להגיע ליום הזה.

בפני הפרוייקט ישנם עדיין כמה מכשולים וכנראה ייקח עוד פרק זמן עד שנראה את הטרקטורים בשטח, אולם אין ספק כי המהלך הזה יירשם כציון דרך חשוב בתולדות חידוש הישוב היהודי בעיר האבות. ולמרות שאין הקומץ משיביע את הארי, אין לזלזל בחשיבותו של הפרוייקט - בסופו יגדל בעז"ה הישוב היהודי בחברון בכך 40%. בתמונת, מראה השכונה כיום והדמיית הבתים החדשים.

ההלכתית המונומנטאלית שחיבר. הרב מדיני הגיע לחברון ב - 1901. כשנה לאחר שהגיע ר' חיים חזקיהו לחברון הוא הוזמן עי בני משפחת רומנו לגור במתחם, בבית בן שתי קומות המכונה "בית השדי חמד". הוא התגורר בקומה השנייה של הבית. זמן קצר לאחר מכן הקים ר' חזקיהו מדיני את ישיבתו, ישיבת השדי חמד בתוך בית רומנו, בחדר הצמוד לביתו. בקומת הקרקע שכנה ספריית השדי חמד, ספרייה בה היו למעלה מ 10,000 ספרים, חלקם נדירים במיוחד. הרב מדיני היה אישיות דגולה ונערצת, בישיבה שהקים למדו צעירים ששאבו מתורתו ואישיותו המיוחדת.

לאחר מותו של חיים ישראל (מרקדו) רומנו בשנת תרע"ב (1912), ביקש בנו, אברהם רומנו, למכור את הבניין, והיה חשש כי ייפול לידי הערבים. המשומד דאוד אפנדי רצה לקנות את הבית ולהפכו למסגד, דבר שהיה עלול לסכן את כל יהודי חברון. הרב שמעון הויזמן, סוחר חברוני חסיד קרלין, פנה לאדמו"ר רבי שלום בער מחב"ד והפציר בו לקנות את הבית. האדמו"ר נחלץ למשימה, וגייס סכום שהיה אז עצום - 25,000 רובל - למטרה זו.

לאחר שהבניין נמכר למוסדות חב"ד, הוקמה בו הישיבה הגדולה תורת אמת. הישיבה היתה הראשונה בארץ ישראל בסגנון החדש, בה התלמידים חיים בתנאי פנימייה. בשנת תרע"ד (1914), בזמן מלחמת העולם הראשונה, גירשו התורכים את אנשי חב"ד מהארץ, עקב היותם נתיני מדינת אויב (רוסיה).

בשנת תרע"ז (1917), עם כניסת הבריטים לחברון הם השתלטו על בית רומנו. למרות התנגדות אנשי חב"ד שוכן במקום הסאראיה - בית הממשל הבריטי, תמורת תשלום דמי שכירות לחב"ד. בקומת הכניסה היו בית משפט ותחנת מטרה, בקומת המסד בית כלא.

בפרעות תרפ"ט (1929) ריכזו הבריטים בקומת הכניסה את ניצולי הטבח ופצועיו, ומשם שולחו לירושלים. בשנת תש"ח (1948) לאחר הכיבוש הירדני, הקימו הערבים בבית רומנו בית ספר לבנות, שהמשיך לפעול גם לאחר ששחררה חברון

לפני כשנה אושרה בניית שני בתים ברובע חזקיהו - נחלת חב"ד העתידים לכלול 31 דירות מגורים, גני ילדים, מוסדות ציבור וחניון. לאחר האישור העקרוני התעוררה בעיה של הצורך בשיפוץ והעתקת הבסיס הצבאי שנמצא במקום מאז שנות ה-80. המשימה אמנם נראית פשוטה אך ההוצאות עבור התשתיות והבניה הן גדולות מאד, ותקציב צה"ל לא תוכנן להוצאה זו. כדי לפתור את הבעיה התגייסה הממשלה כולה וכל השרים תרמו מתקציבי משרדיהם למטרה זו. כך הוכיחה ממשלת ישראל כולה את הזדהותה ותמיכתה בבניין חברון - עיר האבות והאמהות של כל עם ישראל. יש להדגיש כי פרוייקט הבניה עצמו המוערך בעשרות מיליוני שקלים, ימומן בידי הישוב היהודי בחברון ובידי רוכשי הדירות בלבד. התקציב שאושר ישמש כאמור את צה"ל לטובת שיפוץ הבסיס.

רובע חזקיהו - נחלת חב"ד

המקום נמצא בשטח שנקנה ע"י חסידות חב"ד לפני למעלה מ- 100 שנה. בנחלה שלשה מתחמים - שכונת מגורים, בסיס צה"ל ובית רומנו.

בית רומנו הוא מתחם יהודי גדול מהמאה ה-19, השוכן לא הרחק מ"בית הדסה". את הבניין הקים חיים ישראל (מרקדו) רומנו, סוחר תבואות עשיר מקושטא, במרכז שטח אדמה רחב ידיים אותו רכש. הבניין המקורי של בית רומנו כלל שלוש קומות גדולות (כ- 600 מ"ר כל אחת), בורות מים ומתקני שירותים. על פי הכתובת שחוקקה על פתחו של בית רומנו, הוא נבנה בשנת תרל"ו (1875-1876).

עם חנוכתו, בשנת תרל"ו (1876), שימש בית רומנו כבית מגורים עבור משפחת רומנו ולכמה משפחות יוצאות תורכיה וכן כמרכז אירוח. היה בו גם בית כנסת מפואר שכונה בית הכנסת האיסטנבולי, עבור קהילה קטנה של יוצאי תורכיה שהתגוררו בחברון. בצמוד לבית רומנו, נבנה בית ה"שדי חמד" - הוא ר' חיים חזקיהו מדיני זצ"ל, רבה של חברון, אשר כונה כך על שם האנציקלופדיה

המאבק להנגשת מערת המכפלה עולה מדרגה

בהנהלת שי גליק לרכז מאמצים בנושא, לפנות לגורמים רשמיים ולעורר את המערכת לפעולה בנושא. ביזמת הארגון נחתמה עצומה עליה חתמו עשרות אנשי ציבור וכן נעשו פניות רבות לחברי כנסת ושרים. חלקם פנו לראש הממשלה ושר הביטחון בתביעה להגיש את מערת המכפלה והשרה גילה גמליאל אף הודיעה שהיא מוכנה להעמיד את התקציב הדרוש (אם כי כאמור הבעיה אינה תציב אלא אישור).

בשלב זה לא ניתן לדווח על התקדמות מעשית אם כי כמובן כל פעולה, פניה, הצעה לסדר יום או מכתב מסייעים לקידום הענקת אפשרות מכובדת לאלפי אנשים יקרים לעלות בכבוד לקברי האבות והאימהות ולשאוב שם ממעינות האמונה, הכח והעידוד שהמקום מעניק למבקרי.

בעלי מוגבלויות הינה משפילה ובלתי נסבלת. בהקשר זה נעלה את זכרו של שכנו האהוב תושב קרית ארבע מוטי אוחיון ז"ל, שנפל לפני מספר חדשים מכסא הגלגלים בניסיון לעלות למערת המכפלה, נפצע ונחבל קשה ולאחר מספר חדשים נפטר.

אך למרות שהעובדות ברורות והצורך ברור, זה עשרות שנים המציאות נמשכת ללא שינוי. גורמים רשמיים שפנו בנושא נענו בנימוקים מגוחכים, כגון "חוסר תקציב" (זאת כאשר תורמים רבים נלחמים על הזכות לתרום את העלות היחסית לא מאוד גבוהה של הפרוייקט). נימוק מגוחך נוסף הוא שהאתר הוא רכוש ה"וואקף המוסלמי" - בעוד שברור שהמבנה נבנה בידי העם היהודי מאות שנים לפני הופעת האסלאם.

לאחרונה החל ארגון זכויות האדם "בצלמו"

תוך מאות האלפים הפוקדים את מערת המכפלה ישנם לא מעט אנשים ונשים המתקשים בהליכה. עבור ציבור יקר זה ועבור אנשים קשישים ובעלי מוגבלויות, העליה למבנה מערת המכפלה (עליה הכוללת 600 מדרגות הצמודות לבנין ועוד מדרגות רבות ממגרשי החניה) היא אתגר בלתי אפשרי. לעיתים קרובות ניתן לראות מתנדבים וחילי מג"ב הנושאים עגלת נכים ומעלים אותה בידיים, במעלה 4 הקומות משער הכניסה ועד מפלס התפילה והביקורים.

מזה שנים רבות מתריעים אנשי חברון על מצב בלתי נסבל זה; יתר על כן, מאז שנחקק חוק הנגישות מוטלת חובה חוקית על הרשויות להתקין אמצעי נגישות לכל מבנה ציבור. המציאות במערת המכפלה מבחינת אנשים

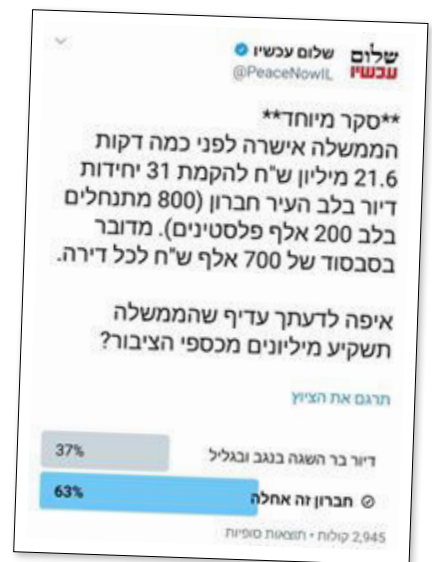
סקר "שלום עכשיו" מוכיח: עם ישראל אוהב את חברון!

הציבור: אפשרות א - דוור בר השגה בנגב ובגליל, אפשרות ב' - חברון זה אחלה". להפתעת ולאכזבת תנועת השמאל ואוהדיה, רוב ברור - 63% מול 37% הצביע בעד חברון!

שוב נחשף השמאל במערומיו ושוב הוכח כי רוב רובו של עם ישראל (כמעט פי שניים) בריא בנפשו, אוהב את עיר האבות והאמהות ואת הפועלים במסירות לחידוש היישוב היהודי בה.

לאחר שהממשלה אישרה תקציב מיוחד לשיפוץ ולשינוי מינורי בשטח המחנה הצבאי בלב חברון לצורך בניית הבתים החדשים בבתי חזקיהו - נחלת חב"ד, החלו תנועות שמאל להתקייף כמנהגן את הממשלה ואת היישוב היהודי בחברון.

תנועת השמאל הקיצוני 'שלום עכשיו' יזמה סקר ברשת החברתית בו התבקש הציבור להביע דעתו על השאלה "איפה לדעתך עדיף שהממשלה תשקיע מיליונים מכספי

חיבוק מעבר לים!

ך נראתה בחודש יוני האחרון השדרה החמישית במנהטן, בה התקיימה צעדת התמיכה השנתית בישראל לעיני רבות משתתפים. אנשי Hebron Fund, אנשינו המצויינים מעבר לים, דאגו לייצג את עיר האבות בגאון. כמו שמגיע לה.

בטקס מרשים נחנך האתר הארכיאולוגי החדש - תל חברון

חברון והשווה אותם לממצאים הארכיאולוגיים שהתגלו בחברון. ההשוואה העלתה נתונים מעניינים וראויים לציון: ככל שהתקדמו החפירות כך הלכה והתגלתה התאמה מלאה בין נתוני המקרא ובין הממצאים הארכיאולוגיים. חופר חברון, פרופ' דוד בן שלמה הרחיב על גילוי העיר חברון של תקופת הבית השני. הוא פרש את הממצאים שהתגלו בעיר כולל חבט מגורים ותעשייה, ובו מפעל לכלי חרס, גתות וין ובית בד. גולת הכותרת היא המקוואות העתיקים, הגדולים והמרשימים, שמוכיחים כי האתר הינו יהודי מובהק וכי התושבים שהתגוררו בחברון היו יהודים, שגרו בה עד ימי מרד בר כוכבא. חתם את הטקס מופע מרגש של הזמר דוד ד'אור, ששילב במופע סיפורים מרתקים וסיים במחרוזת שירים וריקודים ישראלים וחסידים.

את ההיסטוריה היהודית כאן למטרות פוליטיות. לעומתם, היום אנחנו באים לגלות את האמת. במקום לחזק את ההיסטוריה, אנו יוצרים יחד מפעל חינוכי שיראה וישרר את הקשר הנצחי בין עם ישראל לארץ הזאת, לציבור הישראלי ולעולם כולו. את האדמה הזאת אהבנו ופקדנו מאז - מאברהם אבינו ועד רבי אברהם אזולאי, ה'חסד לאברהם'. ממה שכן מיימון ועד למה שמונטיפיורי, מדוד המלך ועד לדוד בן גוריון, אנו נמשיך לאהוב, לפקוד ולהתחבר לחברון לנצח". שר החקלאות אורי אריאל קרא לבנות בחברון עיר יהודית גדולה. הוא הזכיר את השר רחבעם זאבי (גנדי) ה"ד, שמעמד לזכרו התקיים זמן קצר לפני כן וסיים את דבריו בפסוק בו נהג גנדי לסיים: "ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום!"

סגן שר הבטחון הרב אלי בן דהן סקר את תולדות הקהילה היהודית בחברון וציין שלאורך כל ההיסטוריה נמשכו חיים יהודיים בחברון, למעט בתקופות בהן גורשו ע"י אויב. אנו עומדים כאן, במקום לידתה של ההיסטוריה היהודית בעיר האבות וחונכים את המקום אליו יבואו ילדינו, נכדינו, נינינו וצאצאיו העתידיים וילמדו את הדבר החשוב ביותר - חברון היא עיר הנצח של עם ישראל, עם הנצח. לא מזו מכאן לעולם ולא משום מקום בכל ארץ ישראל! שבנו לארצנו כדי שלא נעזבנה לעולם."

הוא ציין כי הממשלה הקימה לאחרונה את מנהלת חברון, אישרה רכישת בתים וגם בניית בתים.

מנכ"ל רשות הטבע והגנים, שאול גולדשטיין ציין כי כראש מועצת גוש עציון חש קשר מיוחד לחברון. הוא הדגיש שבימי חול המועד סוכות עלו לאתר תל חברון מאות מבקרים מידי יום, והבטיח לפעול כדי להמשיך לבסס את האתר.

מנכ"ל היישוב היהודי בחברון, אורי קרון בירך את כל השותפים והפעילים למען פיתוח תל חברון והעניק תעודות הוקרה לעושים במלאכה.

המשך האירוע כלל שלש הרצאות בסגנון TED: ד"ר גרשון בר כוכבא התמקד בנושא "שערי חברון ושערי המערה". הוא סקר את המשמעות של שערים בתנ"ך והרחיב בהסבר על מקומו של שער העיר חברון ועל האירועים שהתרחשו בו - בעיקר, כמובן מעמד קניין מערת המכפלה וההספד על שרה אמנו שהתרחש אף הוא בשער העיר. בהמשך סיפר על גילוי שערי מערת המכפלה, גילוי שפותר תעלומה ארכיאולוגית בת מאות שנים.

דובר היישוב היהודי בחברון וחוקר העיר, נעם ארנון סקר את המקורות התנכ"יים המספרים על

בתום עבודות שימור רחבות היקף שביצעה יחידת הארכיאולוגיה בקמ"ט ארכיאולוגיה במנהל האזרחי בשיתוף עם אוניברסיטת אריאל, נפתח האתר הארכיאולוגי תל חברון לציבור הרחב.

במהלך העבודות שנערכו החל משנת 2014, נחשפו באתר חומות העיר מתקופת האבות (תקופת הברונזה הקדומה והתיכונה) ומבנים מימי בית שני (התקופה הרומית הקדומה) בהם כלי חרס, תכשיטים ומטבעות. בנוסף נחשף אזור תעשייה מימי בית שני ובו גתות לייצור שמן וין, בתי בד וכבשנים לייצור כלי חרס. גולת הכותרת היא ממצא ייחודי - מקוואות ענק לייצור שמן וין בטהרה.

כל אלו הצטרפו לממצאים הארכיאולוגיים שנחשפו בחלקו התחתון של התל, המספרים את סיפורו של היישוב היהודי בתל חברון מימי האבות ועד ימי בית ראשון - בהם בין היתר בית ארבעה מרחבים, קנקנים נושאי חותם בעברית קדומה עם הכיתוב "למלך חברון" וכן קטע מחומת העיר וכן המדרגות שהובילו אליה.

בחול המועד סוכות כבר ביקרו באתר מאות מבקרים מדי יום, שנהנו מהסברים מרתקים ומהצגות מיוחדות. המבקרים עלו לאתר ברכבי "ספארי" מקושטים וזכו לחוויה בלתי נשכחת.

לכבוד פתיחת האתר אמר ראש המנהל האזרחי, תת אלוף אחוות בן-חור: "אנו שמחים ונרגשים לחשוף עוד פיסה מההיסטוריה היהודית ולהנגיש אותה לכלל הציבור. המנהל האזרחי פועל מזה שנה לחפירת ולחשיפת הממצאים ולפתיחת אתר ארכיאולוגי קולט קהל חדש באזור יהודה ושומרון".

במעמד הפתיחה אמר ישי פליישר, דובר חברון לתקשורת הזרה:

"התאספנו היום לחנוך גן ארכיאולוגי חדש - אבל גם ישן מאוד, בחברון העיר העברית הראשונה. אין ספק כי הפארק הזה יעזור ללמד את הדור הבא ולחבר אנשים מישראל וגם מרחבי העולם, אל ההיסטוריה היהודית הגדולה והמשמעותית שהתרחשה כאן.

היום אנחנו גם נותנים קול לקולות שדיברו פה ולרגליים שדרכו על האדמה הזו לפני 2,000 שנה, לפני 3,000 שנה וכן, אפילו לפני 4,000 שנה.

האדמה עצמה כיסתה את עקבות העבר, אבל היא לא היתה היחידה. היו באנשי האקדמיה שטענו שלא הייתה פה נוכחות יהודית משמעותית בימי הבית השני.

היו בעלי עיניים כמו אונסק"ו, שרצו למזער ולמחוק

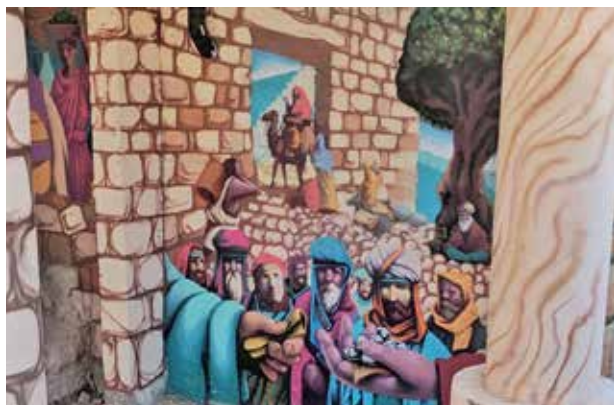
ציורים מרהיבים חדשים ממחישים את חיי העיר הקדומה באתר הארכיאולוגי "בית מנחם" בתל חברון

קניית מערת המכפלה ע"י אברהם אבינו. הציור הבא ממחיש את הכניסה לעיר, ואחריו - את הבית היהודי הקדום, את אבי המשפחה שב הביתה עם היבול מהשדה ואת אם המשפחה המכינה את ארוחת השבת. בהמשך מופיעה דמות המייצגת את דוד המלך, שהתחיל את מלכותו בחברון וגתו בהם דורכים את היין בשיטות הקדומות. הציורים מוסיפים מימד חדש ומרהיב לסיור בתל חברון; למי שטרם ביקר במקום - מומלץ! הציורים נתרמו ע"י משפחת שייה ונחנכו בביקור מרגש של המשפחה יחד עם הסבתא, לכבודה הוענקה התרומה.

יהודיות הממשיכות את החיים היהודיים ממש באותו מקום בו גרו משפחות יהודיות לפני כ- 3000 שנה. מאז גילוי הממצאים מהווה האתר מוקד תיירות וביקורים, בו מבקרות מידי שבוע עשרות קבוצות תיירים מכל העולם. עד לאחרונה המקום היווה אתגר למורי הדרך, ששאפו להמחיש לתיירים את משמעות התגליות ואת החיים הקדומים בתקופת התנ"ך. כעת נוסף למקום מימד חדש - ציורי קיר מרהיבים הממחישים את תולדות העיר חברון הקדומה, יצירתו של האמן Solomon Souza. הציור הראשון הסמוך לשער ממחיש מעמד רב חשיבות שהתרחש בשער העיר חברון -

הממצאים הארכיאולוגיים בחברון נחשפו במספר שלבים. חפירות שנערכו ב- 1999 בידי עמנואל איזנברג חשפו - בשטח קטן של כחצי דונם בלבד - שרידים מרשימים ורבי חשיבות של חברון הקדומה. בחפירות אלו נמצאה חומה בנויה באבנים ענקיות מתקופת הברונזה הקדומה (לפני כ- 4500 שנה), מדרגות שהובילו לשער העיר, חומה נוספת מתקופת האבות (ברונזה תיכונה) וכן בית מגורים מתקופת ממלכת יהודה (בית ארבעה מרחבים), גתות יין ועוד. בין שרידי הבית נמצאו מספר חותמות עם הכתובת "למלך חברון" בעברית קדומה. לאחר החפירה והשימור נבנה מעל העתיקות "בית מנחם" בו גרות משפחות

הרב ישועה בן שושן, זכר צדיק לברכה

בערב ראש השנה, שעות לפני כניסת השבת הלך לעולמו המקובל היהושלמי חכם ישועה בן שושן זצוק"ל. בן 73 היה בפטירתו. שעות לפני פטירתו הספיק הרב לומר ישמע ישראל ויודי יחד עם בני משפחתו. סמוך לשבת נטמן חכם ישועה בהר הזיתים. מכאן ואילך, בימים שבין כסה לעשור יזכר תמיד רבי ישועה הצדיק הלוחם, איש ספרא וסיפא, שעלה בערב ראש השנה לישיבה של מעלה להיות מליץ ישר על עם ישראל.

הרב ישועה זצ"ל נולד בירושלים. בגיל צעיר התחיל ללמוד קבלה אצל המקובלים רבי מרדכי עטיה, רבי דוד ציון לניאדו ורבי מרדכי שרעבי. לאחר מכן למד יחד עם הרב דוד בצרי והרב יעקב משה הלל.

תקע בחצוצרות עם בניו, ייבדלו לחיים ארוכים. חברו יו"ר אלמגור סא"ל (מיל) מאיר אינדור מספר: שנה אחת שימש חכם ישועה חזן בתפילת מוסף של יום כיפור. בהגיעו בוודוי למילים "על חטא שחטאנו לפניך בדרך", דפק על הבמה וזעק: "בדרך, ריבוננו של עולם?! שום יהודי לא חוטא בדרך! איני מאמין לזה!". כך עמד, צעק וסיפר בשבח עם ישראל דקות ארוכות. ואז שתק רגע ואמר: "ריבוננו של עולם, חז"ל הקדושים תיקנו בתפילה את הנוסח הזה, אז אני אומר אותו, אבל דע לך, ריבוננו של עולם - אין יהודי שחוטא בדרך!". איש חברון הרב אריאל לוי כתב: "לחכם ישועה היה מנוע פנימי לבבי חזק שמעולם לא נגמר. גם עם קוצב לב, היה מכתת רגליו לתפילות במערת המכפלה, בקברי צדיקים בצפון, להתפלל על עם ישראל. על גאולתן של ישראל. הכול בדבקות עצומה בה, בהתמדה שלא ניתנת לתיאור, בהצנע ובענווה.

את האהבה הגדולה שלו לארץ ישראל לא ניתן לבטא במילים. היה נטוע כולו באדמת הקודש של ארצנו הקדושה ומעולם לא יצא ממנה. קשר מיוחד מאוד היה לו לירושלים עיר הקודש. כולו היה כיסופים לגאולה. חכם ישועה אהב את ניגוניו של רבי שלמה קרליבך, והיה מגן אותם בדבקות עם הכוונות שהיה מכון. בניו מספרים איך היה חכם ישועה אומר את הפיוט "לך אלי תשוקתי בערב יום הכיפורים" והיו עיניו זולגות דמעות של כיסופים לה!".

יהי זכרו ברוך, זכותו תעמוד לכל ישראל. בתמונה, במעמד הסליחות המרכזי באולם יצחק.

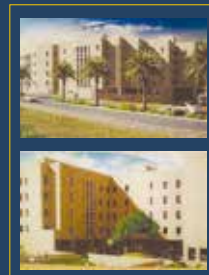
שקד ורימון, שהתנדבו ללוחמת קומנדו בחזית הדרומית. בקרב פנים אל פנים מול המצרים נפצע קשה, אך המשיך להילחם והצליח לפגוע בקצינים מצרים שהתבצרו. מפקדו תא"ל אמציה ("פצי") חן אמר, שישועה היה "הבריה הרוחני" המחבר של אנשי הסיירת, שרובם לא היו דתיים. ראש המוסד מאיר דגן, שלחם ב"כוח פצי", אמר שישועה היה אחד הלוחמים האמיצים שפגש בחייו. אריק שרון קרא לקציניו להקשיב לרעיונותיו הצבאיים, למרות היותו "רק" סרן. מפקדי הסיירת מלאים שבחים על אישיותו ותפקודו המצטיין.

לאחר שהשתחרר חזר לשרת בצה"ל מתוך רוח התנדבות ושירת כקצין הגמ"ר בשומרון. בתקופה זו, של תחילת ההתנחלות בשומרון, היה זה תפקיד רב משמעות.

לאחר שחרורו הקדיש את חייו לתורה ולתפילה. כל חייו של חכם ישועה היו אך ורק לשם שמיים. לא ענינו אותו כבוד, פרסום או תפקיד. הוא חי בפשטות מוחלטת, בדירה קטנה, בה גדל עם אשתו יעל תבדל"א עשרה ילדים צדיקים. הוא השקיע מאמצים כבירים בארגון תפילות ומעמדות תפילה כותל ובקברי הצדיקים, בהם הוסיף את תקיעת החצוצרות המיוחדות כאמור בתורה, בנוסף לשפורות. חכם ישועה חש עד כאב את מצבו של הר הבית הנתון לשליטת זרים, ושאל לפעולה לשנות את המצב ולהכינו לבניית המקדש. יחס מיוחד היה לחכם ישועה למערת המכפלה. הוא השתתף בקביעות במעמדי הסליחות במערת המכפלה אותן יסד הרב מרדכי אליהו זצ"ל. בסליחות אלו בקע רקיעים כאשר

הבנים בונים את עיר האבות!

בשעה טובה אישרה ממשלת ישראל בניה יהודית בחברון עלות הפרוייקט מוערכת בעשרות מיליוני שקלים, אותם עלינו לגייס באופן מידי

בואו והיו שותפים במשימה הגדולה של בניין חברון!

להשתתפות, פרטים נוספים וליצירת קשר: 02-9965333 | חברון - מערת המכפלה | www.hebron.org.il